

6120 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe *Koelerion glaucae*



W skład siedliska wchodzi jeden podtyp objęty monitoringiem:

W regionie kontynentalnym

6120-1 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe

Liczba i lokalizacja powierzchni monitoringowych

W ramach prac nad monitoringiem podstawowym w 2007 roku, przeprowadzono badania terenowe:

- W regionie kontynentalnym - prace na 37 stanowiskach, w 6 obszarach Natura 2000, przez 4 specjalistów.

Rozmieszczenie powierzchni odpowiadało rozmieszczeniu siedliska w całym naturalnym zasięgu jego występowania w Polsce.

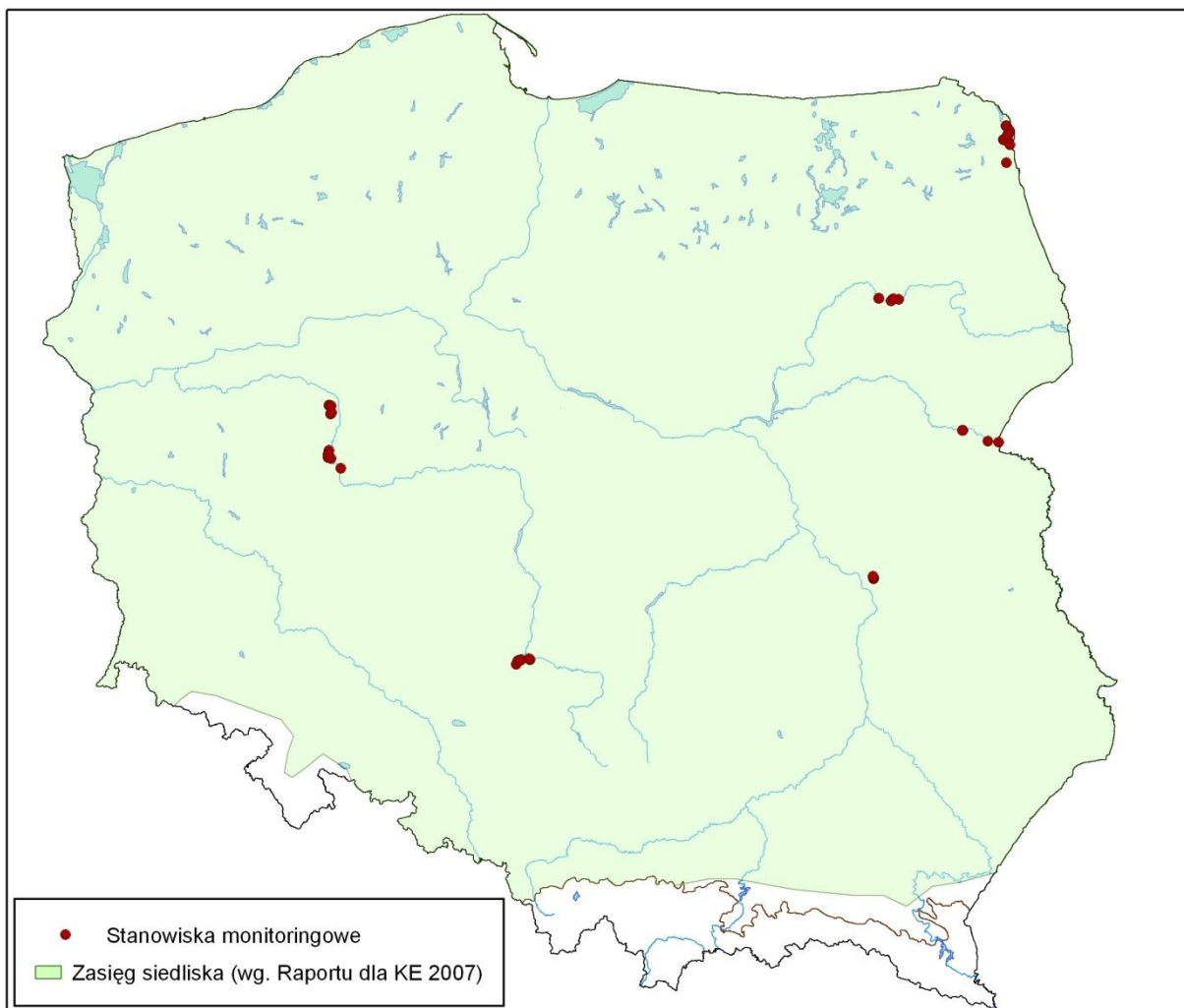
WYNIKI MONITORINGU

W ramach prac nad monitoringiem szczegółowym w roku 2007, przeprowadzono badania terenowe:

- W regionie kontynentalnym – prace na 37 stanowiskach, w 6 obszarach Natura 2000. Badania terenowe prowadziło 4 ekspertów lokalnych.
- W bieżącym roku (2008) prowadzono monitoring szczegółowy na wybranych 14 stanowiskach, w 4 obszarach Natura 2000. Badania terenowe prowadziło 3 ekspertów lokalnych

Monitoring szczegółowy wykonano latach 2007-2008:

- w regionie kontynentalnym na 8 obszarach:
 - Załęczański Łuk Warty (6 stanowisk: Bobrowniki, Kluski, Piaski 1, Piaski 2, Węże, Załęcze Wielkie);
 - Biedrusko (6 stanowisk: Glinno, Góra Sobieskiego 1, Góra Sobieskiego 2, Góra Sobieskiego 3, Las Serce, Wąwóz Kominiarz);
 - Rogalińska Dolina Warty (6 stanowisk: Mosina, Puszczykowo-Niwka, Rogalinek, Rogalinek-dom opieki społecznej, Trzykrotne Młyny, Wiórek);
 - Przełomowa Dolina Narwi (6 stanowisk: Bronowo, Góra Królowej Bony, Kosaki, Krzewo, Piaskowa Góra, Siemień Nadrzeczny);
 - Pojezierze Sejneńskie (7 stanowisk: Berżniki-Kartwia Góra, Berżniki-Małe Leszkowo, Berżniki-Nożegany, Berżniki-Zamieciny, Kolonia Półkoty I, Kolonia Półkoty II, Wigrańce);
 - Ostoja Augustowska (6 stanowisk: Butwieć, Rygół, Suworowo, Zelwa, Zelwa-Ulany Róg, Zelwa-Kiecie);
 - Dolny Wieprz (4 stanowiska: Piskory I, Piskory II, Obłapy, Sędowice);
 - Ostoja Nadbużańska (4 stanowiska: Rezerwat Kózki I, Kózki II, Kalinik, Wajkowska Wyspa).



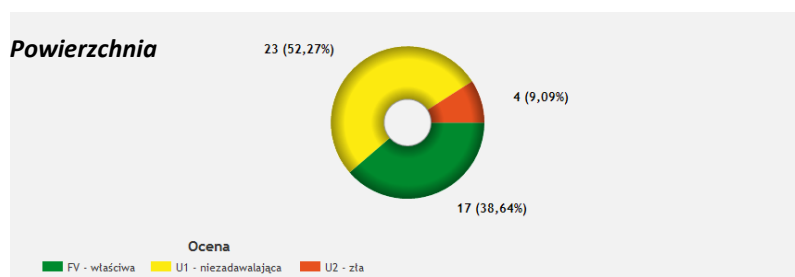
Uwagi o rozmieszczeniu i wyborze powierzchni badawczych

Rozmieszczenie monitorowanych stanowisk obejmuje 8 głównych miejsca występowania tego siedliska w centralnej i wschodniej części Polski.

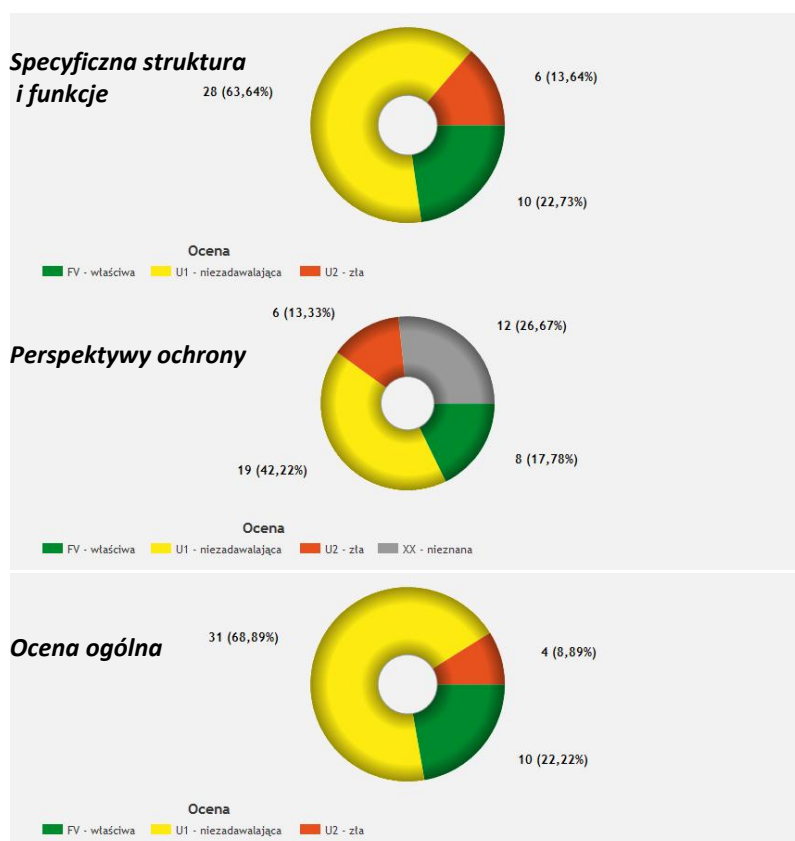
Wyniki mają służyć określeniu stanu wyjściowego siedliska, do porównań z badaniami, w przyszłym okresie monitoringowym.

Wyniki

REGION KONTYNTENTALNY



WYNIKI MONITORINGU

**Wynik ogólny i reprezentatywność badań terenowych:**

Dotychczasowa ocena: U2 (U2, U2, U2). Liczba badanych stanowisk jest **wystarczająca**, by podać reprezentatywne wyniki dla regionu biogeograficznego. Wstępna ocena ogólna: **U1 (U1, U1, U1)**. Najgorzej oceniano parametr „specyficzna struktura i funkcja”. Na złą ocenę tego parametru wpływały przede wszystkim obserwowane procesy sukcesji wtórnej wynikającej z zaprzestania użytkowania tych półnaturalnych siedlisk przyrodniczych. Stosunkowo dobrze oceniano powierzchnię tych siedliska (zaledwie 9 % U2). Ponadto zwraca uwagę duży odsetek ocen XX-nieznany parametru „perspektywy ochrony”. Niewątpliwie na rozwianie tych wątpliwości mogłoby wpłynąć skuteczne wdrażanie sieci Natura 2000 na obszarach utworzonych m.in. dla ochrony muraw napiaskowych. Spośród wskaźników specyficznej struktury i funkcji najgorzej oceniano: gatunki ekspansywne roślin zielnych, ekspansja drzew i krzewów, zachowanie strefy ekotonowej

Główne zagrożenia: zaniechanie użytkowania przejawiające się rozwojem siewek drzew i krzewów w runie zbiorowisk murawowych; rozwój antropopresji, przejawiający się rozwojem osadnictwa letniskowego; wydobywanie piasku i żwiru oraz planowane inwestycje drogowe

Wskazania ochronne: siedlisko jest zagrożone i wymaga wprowadzenia zabiegów ochrony czynnej. Na wszystkich obserwowanych stanowiskach ciepłolubnych muraw napiaskowych należy koniecznie prowadzić wypas.

MONITORING PODSTAWOWY

Wskaźnik	Obszar i liczba stanowisk						Suma ocen (37)
	Załęczański Łuk Warty	Biedrusko	Rogalińska Dolina Warty	Przełomowa Dolina Narwi	Pojezierze Sejneńskie	Ostoja Augustowska	
	6	6	6	6	7	6	
Powierzchnia siedliska w obszarze	FV - 4 U1 - 2	FV - 4 U1 - 2	U1 - 4 U2 - 2	FV - 4 U1 - 2	FV - 1 U1 - 6	FV - 1 U1 - 3 U2 - 2	FV - 14 U1 - 19 U2 - 4
Specyficzna struktura i funkcje	FV - 1 U1 - 5	U1 - 6	U1 - 5 U2 - 1	FV - 2 U1 - 4	FV - 1 U1 - 4 U2 - 2	U1 - 3 U2 - 3	FV - 4 U1 - 27 U2 - 6
1.Charakterystyczna kombinacja gatunków	FV - 5 U1 - 1	U1 - 6	FV - 2 U1 - 4	FV - 6	FV - 3 U1 - 3 U2 - 1	FV - 1 U1 - 1 U2 - 4	FV - 17 U1 - 15 U2 - 5
2.Obce gatunki inwazyjne	FV - 5 U1 - 1	FV - 5 U1 - 1	FV - 2 U1 - 4	FV - 2 U1 - 4	FV - 3 U1 - 2	FV - 2 U1 - 4	FV - 19 U1 - 16
3.Gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV - 2 U1 - 2 U2 - 2	FV - 1 U1 - 4 U2 - 1	FV - 1 U1 - 3 U2 - 2	FV - 5 U1 - 1	FV - 1 U1 - 4 U2 - 1	FV - 2 U1 - 4	FV - 12 U1 - 18 U2 - 6
4.Ekspansja drzew i krzewów	FV - 2 U1 - 2 U2 - 2	U1 - 4 U2 - 2	FV - 3 U1 - 2 U2 - 1	FV - 4 U1 - 2	FV - 2 U1 - 5	FV - 1 U1 - 4 U2 - 1	FV - 12 U1 - 19 U2 - 6
5.Struktura przestrzenna płatów muraw	FV - 1 U1 - 4 U2 - 1	FV - 5 U1 - 1	FV - 3 U1 - 2 U2 - 1	-	FV - 4 U1 - 3	FV - 6	FV - 19 U1 - 10 U2 - 2
6.Zachowanie strefy ekotonowej	-	FV - 4 U1 - 2	FV - 2 U1 - 4	FV - 5 U1 - 1	FV - 2 U1 - 2 U2 - 3	FV - 1 U1 - 5	FV - 14 U1 - 14 U2 - 3
Perspektywy ochrony	U1 - 2 U2 - 4	-	-	FV - 4 U1 - 2	FV - 1 U1 - 4 U2 - 1	FV - 1 U1 - 4 U2 - 1	FV - 6 U1 - 12 U2 - 6
Ocena ogólna	FV - 1 U1 - 4	U1 - 6	U1 - 5 U2 - 1	FV - 4 U1 - 2	U1 - 6 U2 - 1	U1 - 5 U2 - 1	FV - 5 U1 - 28 U2 - 4

MONITORING SZCZEGÓŁOWY

Parametr/Wskaźnik	Załęczański Łuk Warty						Suma
	Bobrowniki	Kluski	Piaski 1	Piaski 2	Węże	Załęcze Wielkie	
Powierzchnia siedliska w obszarze	FV	U1	FV	FV	U1	FV	FV - 4 U1 - 2
Specyficzna struktura i funkcje	U1	U1	U1	FV	U1	U1	FV - 1 U1 - 5
1.Charakterystyczna kombinacja gatunków	FV	FV	U1	FV	FV	FV	FV - 5 U1 - 1
2.Obce gatunki inwazyjne	U1	FV	FV	FV	FV	FV	FV - 5 U1 - 1
3.Gatunki ekspansywne roślin zielnych	U1	U2	U1	FV	U2	FV	FV - 2

WYNIKI MONITORINGU

							U1 – 2 U2 - 2
4.Ekspansja drzew i krzewów	U1	U2	FV	FV	U2	U1	FV- 2 U1 – 2 U2 - 2
5.Struktura przestrzenna płatów muraw	U1	U2	U1	FV	U1	U1	FV – 1 U1 – 4 U2 - 2
6.Zachowanie strefy ekotonowej	-	-	-	-	-	-	-
Perspektywy ochrony	U2	U2	U2	U1	U2	U1	U1 – 2 U2 - 4
Ocena ogólna	U1	U2	U1	FV	U1	U1	FV – 1 U1 – 4 U2 - 1

Parametr/Wskaźnik	Biedrusko						Suma
	Glinno	Góra Sobieskiego 1	Góra Sobieskiego 2	Góra Sobieskiego 3	Las Serce	Wąwóz Kominarz	
Powierzchnia siedliska w obszarze	FV	FV	U1	FV	FV	U1	FV – 4 U1 - 2
Specyficzna struktura i funkcje	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1 - 6
1.Charakterystyczna kombinacja gatunków	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1 - 6
2.Obce gatunki inwazyjne	FV	U1	FV	FV	FV	FV	FV – 5 U1 - 1
3.Gatunki ekspansywne roślin zielnych	U2	FV	U1	U1	U1	U1	FV – 1 U1 – 4 U2 - 1
4.Ekspansja drzew i krzewów	U1	U1	U2	U1	U1	U2	U1 – 4 U2 - 2
5.Struktura przestrzenna płatów muraw	FV	FV	FV	FV	FV	U1	FV – 5 U1 - 1
6.Zachowanie strefy ekotonowej	U1	FV	FV	FV	FV	U1	FV – 4 U1 - 2
Perspektywy ochrony	-	-	-	-	-	-	
Ocena ogólna	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1 - 6

Parametr/Wskaźnik	Rogalińska Dolina Warty						Suma
	Mosina	Puszczykowo-Niwka	Rogalek	Rogalek-dom opieki społecznej	Trzykrotne Młyny	Wiórek	
Powierzchnia siedliska w obszarze	U2	U1	U1	U2	U1	U1	U1 – 4 U2 - 2
Specyficzna struktura i funkcje	U1	U1	U1	U2	U1	U1	U1 – 5 U2 - 1
1.Charakterystyczna kombinacja gatunków	FV	U1	U1	U1	FV	U1	FV – 2 U1 - 4
2.Obce gatunki inwazyjne	FV	U1	U1	U1	FV	U1	FV – 2 U1 - 4

WYNIKI MONITORINGU

3.Gatunki ekspansywne roślin zielnych	U2	U1	FV	U2	U1	FV	FV – 2 U1 – 2 U2 - 2
4.Ekspansja drzew i krzewów	FV	U1	U2	U1	FV	U1	FV – 2 U1 – 3 U2 - 1
5.Struktura przestrzenna płatów muraw	U1	FV	FV	U2	FV	U1	FV – 3 U1 – 2 U2 - 1
6.Zachowanie strefy ekotonowej	U1	FV	U1	U1	FV	U1	FV – 1 U1 - 4
Perspektywy ochrony	-	-	-	-	-	-	-
Ocena ogólna	U1	U1	U1	U2	U1	U1	U1 – 5 U2 - 1

Parametr/Wskaźnik	Przełomowa Dolina Narwi						Suma
	Bronowo	Góra Królowej Bony	Kosaki	Krzewo	Piaskowa Góra	Siemień Nadrzeczny	
Powierzchnia siedliska w obszarze	U1	U1	FV	U1	FV	FV	FV – 3 U1 - 3
Specyficzna struktura i funkcje	U1	FV	FV	U1	FV	FV	FV – 4 U1 - 2
1.Charakterystyczna kombinacja gatunków	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV - 6
2.Obce gatunki inwazyjne	U1	U1	U1	U1	U1	FV	FV – 1 U1 - 5
3.Gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV	FV	U1	U1	U1	FV	FV – 3 U1 - 3
4.Ekspansja drzew i krzewów	FV	U1	FV	FV	FV	U1	FV – 4 U1 - 2
5.Struktura przestrzenna płatów muraw	U1	FV	FV	FV	FV	FV	FV – 5 U1 - 1
6.Zachowanie strefy ekotonowej	U1	FV	FV	FV	FV	FV	FV – 5 U1 - 1
Perspektywy ochrony	U1	U1	FV	U1	U1	FV	FV – 2 U1 - 4
Ocena ogólna	U1	FV	FV	U1	FV	FV	FV – 4 U1 - 2

Parametr/Wskaźnik	Pojezierze Sejneńskie							Suma
	Berżniki-Kartwia Góra	Berżniki-Małe Leszkowo	Berżniki-Nożegany	Berżniki-Zamieciny	Kolonia Półkoty I	Kolonia Półkoty II	Wigrańce	
Powierzchnia siedliska w obszarze	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1 - 7
Specyficzna struktura i funkcje	U1	U2	U1	U1	U2	U1	U1	U1 – 5 U2 - 2
1.Charakterystyczna kombinacja gatunków	FV	U2	U1	FV	U1	U1	U1	FV – 2 U1 – 4 U2 - 1

WYNIKI MONITORINGU

2.Obce gatunki inwazyjne	FV	U1	U1	FV	FV	U1	FV	FV – 4 U1 - 3
3.Gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV	U1	U1	FV	U2	U1	U1	FV – 2 U1 – 4 U1 - 1
4.Ekspansja drzew i krzewów	FV	FV	U1	U1	U1	U1	U1	FV – 2 U1 - 5
5.Struktura przestrzenna płatów muraw	FV	FV	FV	U1	U1	FV	U1	FV – 4 U1 - 3
6.Zachowanie strefy ekotonowej	U1	U2	U1	U1	U2	U1	FV	FV – 1 U1 – 4 U2 - 2
Perspektywy ochrony	U1	U1	U1	U1	U2	U1	U1	U1 – 6 U2 - 1
Ocena ogólna	U1	U1	U1	U1	U2	U1	U1	U1 – 6 U2 - 1

Parametr/Wskaźniki	Ostoja Augustowska						Suma
	Butwieć	Rygor	Suworowo	Zelwa	Zelwa-Ulanny Róg	Zelwa-Kiecie	
Powierzchnia siedliska w obszarze	U1	U2	U2	U1	U1	FV	FV – 1 U1 – 3 U2 - 2
Specyficzna struktura i funkcje	U1	U2	U2	U2	U1	U1	U1 – 3 U2 - 3
1.Charakterystyczna kombinacja gatunków	U1	U2	U2	U2	FV	U2	FV – 1 U1 – 1 U2 - 4
2.Obce gatunki inwazyjne	FV	U1	U1	U1	FV	U1	FV – 2 U1 - 4
3.Gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV	U1	U1	U1	FV	U1	FV – 2 U1 - 4
4.Ekspansja drzew i krzewów	FV	U2	U1	U1	U1	U1	FV – 1 U1 – 4 U2 - 1
5.Struktura przestrzenna płatów muraw	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV - 6
6.Zachowanie strefy ekotonowej	U1	FV	U1	U1	U1	U1	FV – 1 U1 - 5
Perspektywy ochrony	FV	U1	U2	U1	U1	U1	FV - 1 U1 – 4 U2 - 1
Ocena ogólna	U1	U1	U2	U1	U1	U1	U1 – 5 U2 - 1

Parametr/Wskaźnik	Ostoja Nadbużańska				Suma
	Rezerwat Kózki I	Kózki II	Kalinik	Wajkowska Wyspa	
Powierzchnia siedliska w obszarze	U1	U1	FV	FV	FV – 2 U1 - 2

WYNIKI MONITORINGU

Specyficzna struktura i funkcje	U1	U1	FV	FV	FV – 2 U1 - 2
1.Charakterystyczna kombinacja gatunków	FV	FV	FV	FV	FV - 4
2.Obce gatunki inwazyjne	FV	FV	FV	FV	FV - 4
3.Gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV	U1	FV	U1	FV – 2 U1 - 2
4.Ekspansja drzew i krzewów	U1	U1	FV	FV	FV – 2 U1 - 2
5.Struktura przestrzenna płatów muraw	FV	FV	FV	FV	FV - 4
6.Zachowanie strefy ekotonowej	U1	U1	FV	U1	FV – 1 U1 - 3
Perspektywy ochrony	FV	FV	FV	FV	FV - 4
Ocena ogólna	U1	U1	FV	FV	FV – 2 U1 - 2

Parametr/Wskaźnik	Dolny Wieprz				Suma
	Piskory I	Piskory II	Obłapy,	Sędowice	
Powierzchnia siedliska w obszarze	FV	FV	U1	FV	FV – 3 U1 - 1
Specyficzna struktura i funkcje	FV	FV	U1	FV	FV – 3 U1 - 1
1.Charakterystyczna kombinacja gatunków	FV	FV	FV	FV	FV – 4
2.Obce gatunki inwazyjne	FV	FV	U1	FV	FV – 3 U1 - 1
3.Gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV	FV	FV	FV	FV - 4
4.Ekspansja drzew i krzewów	U1	U1	U1	FV	FV – 1 U1 – 3
5.Struktura przestrzenna płatów muraw	FV	FV	FV	FV	FV - 4
6.Zachowanie strefy ekotonowej	U1	U1	FV	U1	FV - 1 U1 - 3
Perspektywy ochrony	U1	U1	U1	FV	FV - 1 U1 - 3
Ocena ogólna	FV	FV	U1	FV	FV - 3 U1 - 1

Analiza wyników - ocena stanu zachowania siedliska w kraju (w badanych obszarach)

Ogólny opis

Cieptolubne murawy napiaskowe należą do zbiorowisk półnaturalnych kształtowanych i utrzymywanych dzięki ekstensywnej działalności człowieka, głównie dzięki wypasowi. Utrzymują się na stanowiskach, w których prowadzone jest tradycyjne rolnictwo, głównie we wschodniej i południowej części kraju.

WYNIKI MONITORINGU

Rzadziej też rozwijają się naturalnie, głównie w dolinach (nie regulowanych) dolin rzecznych lub powstają spontanicznie w miejscach utworzonych wskutek różnego typu procesów naturalnych np. usuwiska.

W badanych obszarach położonych we wschodniej części Polski (Ostoja Nadbużańska, Dolny Wieprz, Przełomowa Dolina Narwi) znajduje się większość dobrze wykształconych i stosunkowo dobrze zachowanych płatów muraw ciepłolubnych.

Najgorzej zachowane ciepłolubne murawy nie rokujące zachowania znajdują się w Ostoi Pojezierze Sejneńskie oraz w Wielkopolsce, w Ostoi Biedrusko i w Ostoi Rogalińska Dolina Warty.

W ocenie globalnej siedlisko najlepiej wypadło w Ostoi Przełomowa Dolina Narwi, gdzie 100% stanowisk otrzymało ocenę bardzo dobrą (FV).

Cztery stanowiska, w czterech różnych ostojach (Ostoja Augustowska, Załęczański Łuk Warty, Rogalińska Dolina Warty, Pojezierze Sejneńskie) zostały ocenione na stan zły (U2) w ocenie globalnej

Rozmieszczenie w Polsce

Siedlisko 6120 – ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe należą do typowych siedlisk półnaturalnych. Powstało w wyniku zbyt intensywnego wypasu ubogich łąk (muraw), prowadzonego bez równoczesnego nawożenia. Rozmieszczenie i powierzchnia siedliska są silnie uzależnione nie tylko od warunków edaficznych (abiotycznych), lecz również od gospodarki pastersko-łąkowej. Utrzymują się na stanowiskach, w których prowadzone jest tradycyjne rolnictwo, głównie we wschodniej i południowej części kraju.

Rzadziej też rozwijają się naturalnie, głównie w dolinach (nie regulowanych) dolin rzecznych lub powstają spontanicznie w miejscach utworzonych wskutek różnego typu procesów naturalnych np. usuwiska, obrywy piaskowe (sandrowe w dolinach rzek).

Zasadnicza zmiana w sposobie gospodarowania w ciągu ostatnich 20 - 30 lat przyczyniła się do drastycznego spadku powierzchni siedliska. Trend ten jest obserwowany na terenie całej Polski. Na ogół płaty siedliska liczą od kilku arów do kilku hektarów i zwykle są rozproszone wśród zarośli, młodników, łąk i lasów sosnowych. W monitorowanych obszarach sporadycznie notowano płaty kilku – lub kilkudziesięciohektarowym, wyjątkiem były Ostoja Nadbużańska i Ostoja Dolny Wieprz..

Siedlisko jest niestabilne, bardzo wrażliwe na formę i intensywność użytkowania rolnego, także na jego zarzucenie. Zaniechanie intensywnego wypasu, który przyczynił się do powstania siedliska, spowodowało wzrost bogactwa gatunkowego płatów na skutek wkraczania w nie gatunków łąkowych. Zachowanie bogatych florystycznie ciepłolubnych muraw napiaskowych wiąże się zatem z przerwaniem procesu naturalnych przemian biocenotycznych i utrzymaniem ich w tym stadium sukcesyjnym, w którym współwystępują gatunki murawowe, i w mniejszym stopniu gatunki łąkowe. Wymaga to umiejętnego stosowania wypasu i/lub koszenia (bez nawożenia) w celu zapobieżenia nadmiernemu zarastaniu muraw drzewami, krzewami czy przekształcaniem ich w traworośla. W większości przypadków zorganizowanie takiego „wyrafinowanego” systemu ochrony czynnej jest praktycznie niewykonalne, stąd zachowanie siedliska w dłuższej perspektywie czasowej jest bardzo wątpliwe.

Lista zagrożeń i potencjalnych konfliktów pomiędzy działalnością człowieka a zachowaniem stanu siedliska obejmuje głównie te rodzaje ludzkiej aktywności, które wiążą się z pasterstwem, koszeniem lub zarzuceniem wypasu. W mniejszym stopniu źródłem zagrożenia wydają się być zmiany warunków edaficznych wywołane wpływem nawozów z okolicznych pól bądź akumulacją materii organicznej *in situ*.

W regionie kontynentalnym występują ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe nieznacznie tylko zróżnicowane stopniem kontynentalizmu. Występują na całym terenie w formie małych płatów wchodzących w skład kompleksów roślinności łąkowej, pastwiskowej i leśnej. Całkowita powierzchnia siedliska w regionie nie jest znana, jednak od kilkadziesiąt lat wyraźnie się kurczy.

Kondycja siedliska nie uzyskała dobrej oceny globalnej; podstawowe parametry określono jako niezadowalające lub złe.

- SOO „Załęczański Łuka Warty” – obserwowany systematyczny ubytek powierzchni siedliska połączony z jego fragmentacją; struktura i funkcje ocenione jako niezadowalające z powodu wkraczania drzew i krzewów;
- SOO „Biedrusko” – niewielkie powierzchnie i jednocześnie nadmierna fragmentacja; zaburzona struktura i funkcje (duży udział typowych gatunków łąkowych w składzie gatunkowym, obecność ekspansywnych gatunków traworoślowych, wkraczanie drzew); z powodu braku możliwości wprowadzenia wypasu perspektywy ochrony siedliska ocenione jako złe.
- SOO „Rogalińska Dolina Warty” - niewielkie powierzchnie i jednocześnie nadmierna fragmentacja; zaburzona struktura i funkcje (duży udział typowych gatunków łąkowych w składzie gatunkowym, obecność ekspansywnych gatunków traworoślowych, wkraczanie drzew); z powodu braku możliwości wprowadzenia wypasu perspektywy ochrony siedliska ocenione jako złe.
- SOO „Przełomowa Dolina Narwi” – stosunkowo najlepiej zachowane płaty ciepłolubnych, śródlądowych muraw napiaskowych; zagrożone zarastaniem; struktura i funkcje ocenione jako niezadowalające z powodu wkraczania drzew i krzewów.
- SOO „Pojezierze Sejneńskie” - niewielkie powierzchnie i jednocześnie nadmierna fragmentacja; zaburzona struktura i funkcje (duży udział typowych gatunków łąkowych w składzie gatunkowym, obecność ekspansywnych gatunków traworoślowych, wkraczanie drzew); z powodu braku możliwości wprowadzenia wypasu perspektywy ochrony siedliska ocenione jako złe.
- SOO „Ostoja Augustowska” - obserwowany systematyczny ubytek powierzchni siedliska połączony z jego fragmentacją; struktura i funkcje ocenione jako niezadowalające z powodu wkraczania drzew i krzewów;
- SOO „Ostoja Nadbużańska” - stosunkowo najlepiej zachowane płaty ciepłolubnych, śródlądowych muraw napiaskowych; zagrożone zarastaniem; struktura i funkcje ocenione jako niezadowalające z powodu wkraczania drzew i krzewów.
- SOO „Dolny Wieprz” - stosunkowo najlepiej zachowane płaty ciepłolubnych, śródlądowych muraw napiaskowych; zagrożone zarastaniem; struktura i funkcje ocenione jako dość dobre, pomimo wkraczania drzew i krzewów.

Uwagę zwraca niewielka powierzchnia siedliska połączona z wyraźną fragmentacją. Na obszarze Rogalińskiej Doliny Warty i Pojezierza Sejneńskiego ubytek powierzchni ciepłolubnych muraw napiaskowych oszacowano na około 50% w przeciągu ostatnich 20 lat. Niezadowolające lub złe perspektywy zachowania siedliska są z jednej strony wynikiem rosnącej presji gospodarki rolnej, z drugiej zaś – brakiem możliwości prowadzenia wypasu.

Uwagi metodyczne do badań terenowych

W trakcie prac terenowych prowadzonych w latach 2007 - 2008, określono tzw. „stan zerowy”, a więc wyjściowy dla obserwacji monitoringowych w przyszłości i dokonano oceny stanu zachowania siedliska w obszarach.

Główne zagrożenia

Głównymi zagrożeniami dla trwałości ciepłolubnych muraw napiaskowych jest zaniechanie użytkowania przejawiające się rozwojem siewek drzew i krzewów w runie zbiorowisk murawowych

W wielu ostojach dodatkowe zagrożenie stwarza rozwój antropopresji, przejawiający się rozwojem osadnictwa letniskowego (w atrakcyjnych krajobrazowo fragmentach doliny Bugu), intensywny ruch turystyczny, wydobywanie piasku i żwiru oraz planowana inwestycja drogowa.

Wyniki tegorocznego monitoringu wskazują, że zasadniczo nie obserwujemy zagrożeń tego siedliska na naturalnych stanowiskach. Jest ono dość stabilne i pozostawione samo sobie prawdopodobnie będzie utrzymywało się w niezmienionym stanie, przez kilka lat (np. stanowiska w dolinach rzek, na obrywach piaskowych itp.)

Badane stanowiska są położone na terenie obszarów chronionych – parków narodowych, rezerwatów przyrody, projektowanych lub/i proponowanych rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych, dodatkowo objętych siecią Natura 2000.

Wstrzymanie negatywnych form działalności gospodarczej w rejonach gdzie znajduje się siedlisko, a dodatkowo specyficzna lokalizacja (np. w dolinach rzek) płatów ciepłolubnych muraw zapewniają stabilność i zmniejszają prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożeń.

Wymogi ochronne

Siedlisko 6120 – ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe, należy do nieczęsto występujących i zajmuje zwykle niewielkie powierzchnie. Siedlisko jest zagrożone i wymaga wprowadzenia zabiegów ochrony czynnej.

Na wszystkich obserwowanych stanowiskach ciepłolubnych muraw napiaskowych należy koniecznie prowadzić wypas.

W niektórych obszarach jak na przykład w Ostoi Nadbużańskiej ciepłolubne murawy napiaskowe (objęte monitoringiem) znajdują się w istniejących lub proponowanych rezerwach przyrody. W związku z tym w planach ochrony rezerwatów i w dokumentacjach projektowych dla utworzenia

WYNIKI MONITORINGU

rezerwatów oraz w planach ochrony obszarów Natura 2000 powinny znaleźć się zapisy dotyczące ochrony czynnej ciepłolubnych muraw napiaskowych.

Ocena stanu zagrożeń i czynników wpływających na stan siedliska

Kod i rodzaj oddziaływania	Obszar i liczba stanowisk							
	1	2	3	4	5	6	7	8
	6	6	6	6	7	6	4	4
102 – Koszenie/ścinanie	C/B	-	-	-	-	-	-	B
140 – Nadmierny wypas	B	-	-	A/B	B	-	B	-
141 – Zarzucenie pasterstwa	B/C	-	B	-	B/A	B	B	B
150 – Restrukturyzacja gospodarstw rolnych	-	-	-	-	B	B	-	-
110 – Użycie pestycydów	B/C	-	-	-	-	-	-	-
112 – Nawożenie pól	B/C	-	-	-	C	C	-	-
165 – Usuwanie podszytu	-	-	-	-	-	-	A	-
300 – Wydobywanie piasku i żwiru	-	-	-	B	-	-	-	-
421 – Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych	-	-	-	B	-	-	A	-
501 – Ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	B	-	B	C	B	B	-	-
511 – Linie energetyczne	C	-	-	-	-	-	-	-
620 – Sporty i inne formy czynnego wypoczynku uprawiane w plenerze	-	-	-	-	-	-	B	-
623 – Pojazdy zmotoryzowane	-	-	-	-	-	-	A	-
950 – Ewolucja biocenotyczna	-	-	-	-	B	-	A	-
952 - Eutrofizacja	-	-	-	-	-	-	B	-
900 - Erozja	-	-	-	-	C	-	-	-
954 – Wkraczanie gatunków bardziej ekspansywnych	C	B	B/A	B	B	B/A	-	-
951 – Akumulacja materii organicznej	B	-	B	B	B/A	B	-	-
971 – Konkurencyjne wykluczanie	C	-	-	-	B	B	-	-

OBSZARY:

1. Załęczański Łuk Warty
2. Biedrusko
3. Rogalińska Dolina Warty
4. Przełomowa Dolina Narwi
5. Pojezierze Sejneńskie
6. Ostoja Augustowska
7. Ostoja Nadbużańska
8. Dolny Wieprz

Syntetyczny opis oddziaływań

Siedlisko jest stabilne, odporne na czynniki biotyczne, a zasadniczo pozbawione presji ludzkiej. Spośród tych czynników mogących mieć wpływ na stan siedliska, zaobserwowano kilka występujących, choć o niewielkim natężeniu i w odniesieniu tylko do niektórych stanowisk. Jedyne, które może mieć znaczenie w przyszłości i było zauważone bezpośrednio w płatach siedliska, to:

- Zarzucenie pasterstwa
- Nadmierny wypas
- Akumulacja materii organicznej
- Wkraczanie gatunków bardziej ekspansywnych
- Oddziaływanie szlaków pieszych i turystyki pieszej, z reguły mało intensywne jednak mogące mieć wpływ na synantropizację i eutrofizację siedliska.